

Fragment IV

Universiteits Bibliotheek Gent: ms. 1638

Een fragment van *Die Rose* van Heinric bestaande uit twee hele bladen (recto en verso).

Zie voor de regelnummering van Blad 1 het Brusselse handschrift en voor dat van Blad 2 het Comburgse handschrift. De tekst volgt grotendeels het Comburgse handschrift. In het begin correspondeert het ook deels met het Brusselse handschrift.

BLAD 1:

Recto, kolom a

- Ic bidde v dat ghi mi sect vp trouwe
5610 Waer af ghi wilt dat ic v diene
Redene seide dat ware onsiene
Dat ghi mi dienet maer ic wille dat
Dat ic v diene telker stat
Ende ghi ghetrouwe blijft mijn vrient
5615 Laet den ghonen dien ghi dient
Noch ne acht te ghere huren
Op dat rat der aenturen
Doet alsoe mester socrates dede *
Die noit niet te ghere stede
5620 Noch om ghewijn noch om verlies *
Verhaelde varwe sijt seker dies
Hi bleef in enen pointe altoos
Weder hi wan ofte verloos
Hine was te drouuer no te blider
5625 Dies ghinc sijn prijs wele de wider
Want dat so scrijft ons solijn
Dat sprac ende andworde apolijn
Dat socrates al openbare
Die wijste vander werelt ware
5630 Wat hem deerde wat hem mesquam
In enen pointe hijt altoos nam
Nochtan dat menne te doot slouch
Omdat hi seide ende drouch
Dat nemmeer ne ware dan een god
5635 Die adde ouer al ghebod
Dit so prelecti alenen
Dat men gheloue anden ghenen
Eracleus ende dyogenes
Hare herte ne was niet als duwe es
5640 Omme anx ende omme aermoede beide
Ne adden si noit sericheide
Maer vaste altoes in enen staet
Ghesciedem goet ofte quaet
Aldus so doet lieue vrient
5645 Inne wille niet dat ghi mi dient

Van enigher saken tenigher huren
Laet ghewerden die auonture
Hoet v datse v niet ne sla
Hoe verre iof hoe na datse v gha
5650 Ens negheen staerc warstelare

Recto, kolom b

Dien dauonture iet verwere
Ende hem daer ieghen niet verweert
Dien achteic niet .i. *denier* waert *
Niemene ne soude hem verueren
5655 Van hare maer vromelike weren
Want soe qualic worstelen can
= Es hi rike iof aerm die man
Op dat hi hem wille weren weder
Hine weerpse aestelike ter neder
5660 Hine es niet coene diese ontsiet
Want soene heift der cracht niet
Dat si den ghenen mach verslaen
Die ieghen hare in stride wilt staen
Daer omme ne soudemense niet ontsien
5665 Want si die ghene slaet die vlien
¶ Ne heist niet grote scande dan *
Dat hem verhanghen laet die man
Die hem wale mochte verweren
Wien soude sine quatheit d[eeeren]
5670 = Daer omme vrient sone ont[siet]
V der auonturen niet
Laet hare haer rat [wel keren]
Den enen nederen den [anderen eren]
Ende hout v ieghen ha[re vast]
5675 Sone mach v negheen ouerlast
Doen noch toren in uwen sinne
¶ Ghi heet die auonture [godinne]
Ende sect dat soe es ghe[croont]
Ende bouen inden [hemel woont]
5680 Dat es sce[ren sekerlike]
Soene heeft [in hemelrike]
Stat neghen [bi onsen here]
Want soe es sorgelijc [sere]
Ende dinghe die [staen ter auonturen]
5685 Moghen met gode [niet gheduren]

5685a **Redene vande r auonture**

[E]ne roke staet in [die zee] *
Diepe in middel[...]
Ende die hoghe [daer bouen ...]
Daer die zee dickent ie[ghen ...]
5690 Ende stoot met groten baren
[N]ochtan canse niet [tewaren]

Verso, kolom a

- [Met hare strome die roke verdriuen]
[Soene moeder hemmer binnen bliuen]
- Vaste staende vp hare stat
5695 Maer si maecse dickent nat
Met haren watre [datre] vp vaert
Maer emmer keret achterwaert
Dese roche ver cleet hare
Met cledren van menighen pare
5700 Met selken bloumen die van verren
Vlinken alse scone sterren
Die crude staen daer groene ghesprait
Mare als die nordere wint wait
Met sire groter couthede
5705 Verdeeluwet hi cruut *ende* bloumen mede
Op die roche so staet daer
Een soorghelijc bosch dat es waer
[Daer] wonderlike bome in staen
[Want deen] die draghet sonder waen
5710 Vrucht *ende* die ander neghene
[Die daer] staen groot *ende* clene
Als [deen groit] es dander droghe
Als deen [tegaet] wast dander hoghe
[Daer es] wonderlike locht
5715 Als [deen draecht heift] dander vrocht
Alle die bome die souden sijn
Groene terechte die staen in scijn
Iofte si alle verdroocht waren
Ende [dander si souden te] waren
5720 Droghe [sijn die staen daer] al groene
Hets daer van wonderliken doen
Die nachtegale die singhet *daer* spade
Maer daer hebben te singhene stade
Iuperen [hulen] die daer singhen
5725 Ende haren drouen sanc vortbringhen
[Hare sanc] es droue wetic wale
[Oec] sijn si lelijc altemale
¶ Daer bouen lopen talre tijt
.ij. vloede die sijn diepe *ende* wijt
5730 Springhende uten borne sond[erlinghe] *
Dene die gheeft in waren dinghen
Scone water ghelooft mi des
[Dat soete *ende*] smakelijc es

Verso, kolom b

- [Dat niemen ...]
5735 [Hine peinster ...]
[Hoe hijs mochte ghewinnen]
[Want hi nes ghesaet niet ...]
Ne mach wesen nemmer mere

- 5740 Want hem so dorst euen sere
 Die meest drinct hem dorst meer
 Vele dan te voren eer
 Wies drinct warter dronken af
 Van dorste ne doet negheen ghelaf
 So soete es twater als wi lesen
 5745 Dats niemen ne mach ghesaet wes[en] *
 Leckerheit ne laetse saden niet
 Diese altoos daerwaer tiet
 Scone *ende* sochte loopt die riuere
Ende clinct recht indier maniere
 5750 Ioft timbren waren iof tamburen
 Dus luden si in allen huren
 = Die ghinghe ter riuere [waert]
 Soe soude van hem sijn [begaert]
 Dat hire soude willen binnen gaen
 5755 Nochtan soude hi weder staen
 Als hi camme up dat boort
Ende hem veruaren te gane [voort]
 Met pinen dwaen si hare uoete
 So node gaen si intwater [soete]
 5760 ¶ Maer als sijs drinken .i. lettelkijn
 Dinctor hem so soete sijn
 Dat sire gheerne ghinghen [inne]
 Toten else iof toten kinne
 Dan liden si den inganc saen
 5765 *Ende* sijn vort in dat diepe ghegaen
Ende drinken sere *ende* baden
Ende dan comt ene vloet met [staden]
 Diese weder weerpt te lande
 Dan hebbense ghere menigh[erande]
 5770 [N]och te drinkene vander vloet *
 [D]ie hem therte verbernen doet

Redene

- Ic saelt v seeghen oort na mi *
 Welc dat die nature si
 5774 Vander andre riuere

BLAD 2

Recto, kolom a

- 7546 Want ic seker also bliue
 Die wile dat ic moet leuen
 Maer die [...]t al begheuen *
Ende menigh gelschap sceden
 7550 Dat node doet onder hem beden
 Maer ghetrouwe minne al sceet si

Metter doot gheloues mi
 Si blijft ghestade metten ghene//
 Die niet ne es ghesceden enen
 7555 ¶ Want al waert dat ic nu
 Versciede ic soude nochtan met v
 Int herte bliuen sonder verghete//
 Ende tselue mogedi van mi weten
 Ghelijc dat leuede pirotheus
 7560 In dat herte theseus
 ¶ Diene so minde na sine doot
 Dat hine met pinen groot
 Leuende sochte inder hellen
 So sere ghinc hire hem om quellen
 7565 Dese minde weet men wel
 Maer aermoede es meer fel
 Dan die doot dats waerhede
 7568 Want ziele *ende* lijf dootse bede
 a Also langhe alsi te gader duren
 b Het laetse cume tenigher huren
 c Leuen *ende* verdoompse sere beide
 7569 Dies prouft men wel die waerheide
 7570 In dieften *ende* in versweerne mede
 7571 *Ende* in menighe andre quaethede
 7573 Dit ne doet die doot niet
 Want alsmense commen siet
 7575 Hoe swaerlike soe comt toe ghegaen
 Vp ene vre heist al ghedaen
 ¶ Lieue gheselle ghedinke v scone
 Van den coninc salemoene
 Die van iherusaleme was coninc
 7580 Hi screef menighe wise dinc
 Hi seide liue kint hoet v
 Talre tijt *ende* oec nu
 Ieghen aermoeden dats mijn raet
 Want aermoede dat verstaet *

Recto, kolom b

7585 D[...] broeder [...]
 Ende verstoten ende laten
 Hi seide adde lieuer die [doot]
 Dan te sine in aermoeden groot
 Ende om dat sorghelijc [es] aermoede swaer
 7590 So spreekt hi vort openbaer
 Van ghebreke die ieghen hare
 Hare vrient wreect openbare
 Hoet mi here want sekerlike
 Hens niet so onwaert als die heeft brek[e] *
 7595 In loie ghelijct men oec dien
 Den ghenen diemen mach in scanden sie[n] *

Vrient [...]

Sere lelijc es aermoede
 Maer ic dart seeghen wel in goede
 Vp dat si dat ghi hebt so vele
 7600 Peneghen *ende* scoenre iuwele
 Dat ghi moghet gheuen wale
 Wat ghi wilt altemale
 Ende meer dan ghi cont ghelouen
 Ghi comt al uwes dincs te bouen
 7605 Ende sult rosen *ende* cnoppen lesen
 Hoe vaste si besloten wesen
 = Maer ic weet wel sekerlike
 Dat ghi niet ne sijt so rike
 Noch ghine sijt so nodich niet
 7610 Ghine sout gheerne gheuen hiet
 ¶ Daer bi so gheeft so clene sconede
 Dat ghire niet ne wallet mede
 In aermoeden met versmade
 Ghi soudets hebben verlies *ende* scade
 7615 Ende men soude v tallen wilen
 Waer men v saghe beghilen
 Dies ghi adt bi uwen anevaerde
 Ghecocht die dinc bouen hare waerde
 = Het voughet oec wale dat ghi sent
 7620 Van niuwen fruite scone prosent
 In dwalen of in paendren mede
 Want dat es ene goede sede
 Als alplen of peren dans niet diere
 Iof ander fruit van der maniere

Verso, kolom a

7625 [...] oec dat ghi[...]
 Seit emmer dat v si [..]ochte
 Ende van vwen vrient gh[.]rosenteert
 S[...] hem wesen weert
 7630 Rosen root suldi oec bringhen
 Iofte [viere]letten met desen dinghen
 Iofte van bloumen scone hoede
 Dit ne mach v brenghen *in* ghene armoede *

vrient

Weit oec wel dat ghiften *verwinnen* *
 Ene quae[tspr]ekeren *in* allen *sinne*
 7635 Ende al wistense enich quaet
 Vanden gheuere dat *verstaet*
 Si souden al goet van hem tellen
 Vor vrouwen *ende* vor ghesellen
 Menighe behout ghifte [in den eere]
 7640 Die ghelachtert soude sijn sere
 Ne waert biden ghiften niet

Bi ghiften men oec dicken siet
 Meneghe goede prouende gheuen
 Ne daet ghifte die ware bleuen
 7645 Die ghiften diemen pleghet te gheuene *
 Gheeft orconscap van goeden leuene
 Ouer al heeft gheuen stat
 Al heeft sijt tere steden bat
 Dan sijt tere andere steden can
 7650 Gheuen maect sinen *here* goet man
 Gheuen prijst den gheuere sere
Ende den nemere [lachtert het] mere
 Die sine edele vriheit goet
 In anders dienst leent omme goet
 7655 Ne dinct mi beraden niet wale
 Noch nu [slochte] ghenen male
 Wat helpt dat ic vele diede
 Ghiften die vaen gode *ende* liede

vrient

Gheselle verstaet dese waert
 7660 Die ic v hebbe gheopenbaert
Ende weit wel wildijt anegaen
 Dat ic v hebbe hier doen verstaen
 V ne ghaet niet af de god der minnen
 Als ghi der staerken casteel wilt [*winnen*]

Verso, kolom b

7665 [...]

 Hi *ende* venus die godinne

 Si sullen verstri[...] *

Ende werpen *ter* ned[...]

 Den staerken steen en dan moghedi

 7670 Nemen die rose hoe vaste soe si

 Besloten dessijt ghewes

Ende teerst dat soe ghewonnen es *

 So es die meestrie al

 Hoe mense behouden sal *

 7675 Dat ghire langhe bi dure moghet

 ¶ Want ens ghene mere doghet

 Dan dat die lieden behouden connen

 Die dinghen die si hebben [ghewonnen]

 Want si warden suur int winnen

 7680 Dies machmenne wel keytijf [*kin*nen]

 Die verliest sine vriendinne

 Bi fauten die sire vinden inne

 Want het es ene dinc hoghe

 Dat een wel behouden moghe

 7685 Die ghene die hi van herten mint

 Dat hise niet ne verliese een twint ^{xx}

 Want dien god onse *here* gheeft

- Dat hi ene vriendinne heeft
 Wetende simpel *ende* vroede
 7690 Hem mach wale sijn te moede
Ende hem gheuet hare minne
 So datter negheen coop inne
 Nes want ic ne prijsde nie
 Vrouwen minne daert was copie
 7695 *Ende* sone daden noit vrouwen
 Sonder loddighen diemen scouwen
 Mach . die haren lechame
 Gheuen omme ghiften name
 Hare minne te gaet metten goede
 7700 God werpse in die helsche gloede

vrient

- Nochtan so uerstaet mi w[ale] *
 So sijn dese wijf altema[le]
 So ghierich bouen alghetal
 Dat sijt willen verswelghen al
 7705 *Ende* nemen wat si moghen [ghewinner]

NOTEN:

- r. 5618 : Doet alse [GAT] mester socrates dede - gat in het perkament.
 r. 5620 : Noch om [-*ver*]ghewijn noch om verlies - 'gh' is over '*ver*' heen geschreven, waarschijnlijk door de kopiïst.
 r. 5653 : 'doorgestreepte?? d' uitgeschreven als 'denier'.
 r. 5666 : Ne heist niet <grote> scande dan - 'grote' lijkt later toegevoegd te zijn; het woord staat duidelijk te laag op de regel, waarschijnlijk wel door de kopiïst.
 r. 5686 : na r. 5685 staat in rode inkt een rubriek met: Redene vander auonture. De lombarde (E) van r. 5686 is uitgeknipt of weggevreten??, zodat er een gat in het perkament zit.
 r. 5730 : Springhende uten borne sond[GAT] - gat in het perkament (zie noot bij r. 5686).
 r. 5745 : het perkament is bijgesneden zodat bij enkele versregels de laatste letters missen.
 r. 5770 : [GAT]och te drinkene vander vloet / [GAT]ie hem therte verbernen doet - gat in het perkament (zie noot bij r. 5686).
 r. 5772 : na r. 5771 staat in rode inkt een rubriek met: Redene.
 r. 7548 : Maer die [GAT] [...]t al begheuen / *Ende* menigh g[GAT]elscap sceden - gat in het perkament.
 r. 7584 : Want aermoede dat[-s ...] verstaet - het eind van de zin is weggekrabd en de juiste woorden zijn alsnog geschreven, waarschijnlijk door de kopiïst.
 r. 7587 : Hi seide [GAT]adde lieuer die [doot] - gat in het perkament.
 r. 7594 : het perkament is bijgesneden zodat bij enkele versregels de laatste letters missen.
 r. 7597 : na r. 7596 staat in rode inkt een rubriek met: vrient.
 r. 7632 : De versregel is te lang en duwt de kolomhoofdletter van de tweede kolom (r. 7672) enigszins naar rechts.
 r. 7633 : na r. 7632 staat in rode inkt een rubriek met: vrient. De versregel is te lang en duwt de kolomhoofdletter van de tweede kolom (r. 7674) enigszins naar rechts.

- r. 7645 : De versregel is te lang en duwt de kolomhoofdletter van de tweede kolom (r. 7686) enigszins naar rechts.
- r. 7659 : na r. 7658 staat in rode inkt een rubriek met: vriend.
- r. 7667 : Si sullen verstri[GAT] [...] / Ende werpen ter ned[GAT] [...] - gat in het perkament.
- r. 7672 : zie noot bij r. 7632.
- r. 7674 : zie noot bij r. 7633.
- r. 7686 : zie noot bij r. 7645.
- r. 7701 : na r. 7700 staat in rode inkt een rubriek met: vriend.

OPMERKINGEN:

Zijn blad 1 en blad 2 wel uit dezelfde codex? Blad 1 correspondeert grotendeels met het Brusselse handschrift. Blad 2 lijkt een soort tussenfase tussen het Brusselse en het Comburgse (hs. B → fragm. → hs C.). Kan dat chronologisch? Datering?

LITERATUUR:

E.Verwijs. *Die Rose* van Heinric van Aken. 1868.

Op pag. XXXVIII-XXIX noemt hij dit fragment (=3°). Twee bladen: eerste blad: vs. 5616 - 5781; tweede blad: vs. 7648 - ±7810. Op pag. 259 en 260 staan de verschillen (fragmenten in bezit van Dr. Snellaert).

D.E. van der Poel. *De Vlaamse Rose* en *Die Rose* van Heinric. 1989.

Op pag. 22 noot 46 noemt zij dit fragment.